

TAMPEREEN SEUDUN INVALIDIT

TERVEITTEN EHDOILLA

KUNTOUTTAMISEN JA PALVELUTALON VUOSIKYMMEN

Yhdistyksen täyttäessä 30 vuotta päivän lehdet kertovat presidentti Urho Kekkoselle esitetyn virallisen kutsun asettua uudelleen Tasaval-
lan presidenttiehdokkaaksi — mukana myös SKP.

SAK:n ja SAJ:n välillä käydään tiiviitä neuvotteluja ay-liikkeen eheyttämiseksi pääministeri Rafael Paasion johdolla. Jumalanpilkka on tulossa vaalitaisteluaseeksi ja öljytankkeri Torrey Canyonin öljy tährii Ranskan rannikoita. Norjan turvallisuuspoliisi väittää Pohjois-Norjaa vakoi-
levien yhdysmiesten pesäpaikaksi Suomea, minkä SUOPO kiistää.

Esittäessään tervehdyksensä 12. huhtikuuta 1967 juhlivalle yhdistykselle Tampereen kaupunginjohtaja Erkki Lindfors toteaa ”terveydenhoidon, yhteiskunnan sosiaalisten toimenpiteiden ja sairaanhoidon oleellisesti olevan toisenlaisen kuin v. 1937, mutta eräät teknisen kehityksen myötä esiintulleet ilmiöt ovat aiheuttaneet mm. sairaanhoidossa uusia tarpeita. Liikenteen kehittyminen ja sitä seurannut onnettomuuksien määrällinen kasvu eivät suinkaan ole ainoita yleistä huolestumista aiheuttaneista nyky-yhteiskunnan ilmiöistä. Vaikka lakisääteinen ja muu yhteisöjen harjoittama aktiivinen sosiaalinen toiminta kehittyy nykyisestäään, jää yhteiskuntaan tarpeita, joiden alueella kansalaisten henkilökohtainen kiinnostus ja uhrautuvaisuus merkitsevät julkisen toiminnan merkittävää täydentäjää.”

Onnittellessaan yhdistystä Suomen siviili- ja asevelvollisuusinvalidien liiton puheenjohtaja professori Aimo O. Aaltonen toteaa Tampereen yhdistyksen osuuden olleen liiton perustamisessa laadullisesti ja määrällisesti tuntuva. Tampereen kaltaisessa teollisuuskaupungissa havaittiin invalidien synnyttämät ongelmat selvästi ja mahdollisuudet yhteistoimintaan olivat paremmat kuin maaseudulla. Tampereen yhdistyksen merkitys liiton toiminnassa on jatkuvasti huomattava. Yhdistyksen edustajia on ollut liiton johtoelimissä ja Tampereella on pidetty monia yhteisiä tilaisuuksia aina liittokokousta myöten. Tampereen yhdistyksen jäsenet ovat antaneet huomionarvoisen osansa liiton harrastustoimintaan. Yhdistystä onnittellessani haluan tähdentää, että suurimman kiitollisuuden velassa yhdistykselle ovat sen toiminta-alueen invalidit,

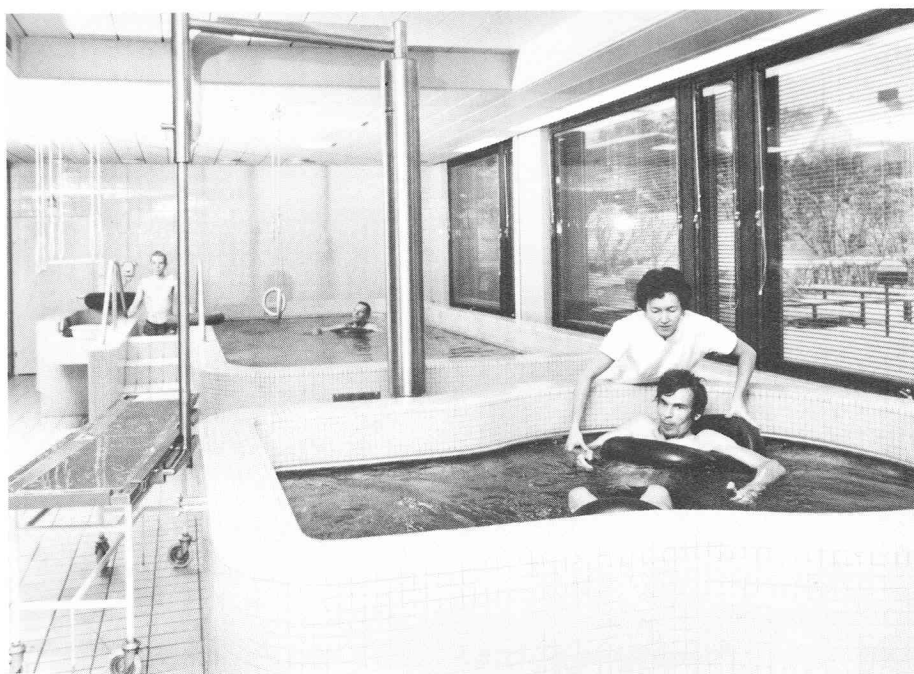
joiden yhdyssiteenä ja auttajana se on tehnyt kaiken kunnioituksen ansaitsevaa työtä.

Siemenestä oli kasvanut suuri puu! Kolmekymmentä vuotta sitten koontuneista 11 henkilöstä oli 8 vammaista, nyt yhdistyksen jäsenmäärä lähenteli 1.300, joista huomattava osa oli vaikeavammaisia.

”...jos nyt tarkastelee näiden vammaisten haitta-astetta aivan kylmin silmin, niin nää pyörätuoliin sidotut ovat paljolti viimeisen kahdenkymmenen vuoden satoa. Lääketiede on pitänyt heidät hengissä vaikken minä siitä lääketieteestä aina hyvää mene sanoon, kun muistaa tän talidomidinkin. Sekin oli virhetikki ja mun tietääkseni sen suurimmat vauriot ovat siellä Saksassa. Sitähän käytettiin rauhoittavana lääkkeenä ja vallankin raskaana olevat naiset käyttivät sitä pahoinvointiin ja tulokset olivat mitä olivat — lapset syntyivät ilman raajoja tai mitä vähän tynkää oli. Ja henkilökohtaisesti mua ärsyttää lukee lehdistä, että on taas viritelty entistä perkeleellisempi menijä, joka kiihtyy sataseen niin ja niin monessa sekunnissa. Ja sitten sekunnin murto-osassa ollaan metsähallituksen puolella! En minä sitä mene väittään, etteikö niitä vammaisia syntyisi teollisuudessa ja rakennuksilla kaikesta työsuojelusta huolimatta, mutta tää liikenne mua kammottaa. Varsinkin kun taas on talvi tulossa ja lähdet tuonne tielle, niin et voi olla varma, oletko itse uhka vai uhkaako joku muu. Henkensä kaupalla siellä nykyisin on, istut sitten Mersussa tai Mossessa. Ja nää rattijuopot kaikkein kamalimpia on — minusta tää tähetkinen piittaamattomuus toisesta on koko ajan kasvamassa...”

Aatteen iäksi sanotaan kyynisesti kolmekymmentä vuotta. Niin tai näin — Tampereen seudun invaliditkaan eivät yhdistyksenä välttyneet sisäiseltä eripuralta täytettyään kolmekymmentä. Se tosin oli samaa kiehuntaa, mitä tapahtui ay-liikkeessä ja minkä sovittelijaksi pääministeri Paasio oli ryhtynyt juuri juhlapäivän lehdissä. Mainittavampia vammoja eripurasta ei jäänyt, joskin yhdistyksen kilpeen tuli tahra — sen kun piti puhtaasti heijastella vain vammaisten asiaa ja poliittista sitoutumattomuutta. Tahrn kiillottaminen ja luottamuksen saaminen taloudellisilta tukijoilta tosin otti oman aikansa.

”...yhdistys on kyllä siinä mielessä erikoinen, että vaikka olisi ollut kuinkakin eripuraa, niin suuret ratkaisut on hoidettu täydessä

Käpylän kuntouttamislaitoksen allashuone on suunniteltu nimenomaan vaikeavammaisille. Veden kantava voima auttaa myös toiminnaltaan vajaattien lihasten ja lihasryhmien kuntouttamisessa.

yhteisymmärryksessä kuten nämä osakkeet kiinteistöissä ja Aitoranta — kaikki on hoidettu täydessä yhteisymmärryksessä. Kun tulin mukaan kuusikymmentäluvulla ja puheenjohtajaksi vuonna -69 oli tilanne se, ettei yhdistyksellä ollut luottamusta liitossa sen paremmin kuin muuallakaan ja eräs vaikeimmista tehtävistäni oli saada yhdistys siihen kuntoon, että sen toiminnassa oli uskotavuutta. Tuollainen eripura tuo heti mukanaan taloudellisia vaikeuksia ja sellaista oli ollut jo vuonna -65...”

Kuusikymmentälukua oli muutoinkin vaikeata aikaa. Osa orkesterin kantavista voimista muutti Ruotsiin eli työttömyys tavallaan tappoi sen. Toiminnanjohtajat vaihtuivat, eräs toimeen valituista ei edes ”uskaltanut” Tampereelle — vain kuoro jatkoi entiseen tapaan ja niitti Irma Wansenin johdolla laakereita.

”...ylipäättään toimintamme oli niin suppeata, että olemalla askartelukerhossa ja kuorossa pääsi joukkoon mukaan. Olin itse het-

ken kuorossa ja lauloi siellä minun lisäksi moni muukin, joilla ei välttämättä ollut mikään suuri laulun ääni, mutta kunhan osallistuit. Mutta sitten alkoi tapahtua, kun saimme toiminnanjohtajaksemme Taisto Maksimaisen, joka oli ennakoluuloton ja hyvä mies, sai hyvän nimen vähän kaikkialla. Ristiriidat nujertuivat, mutta vahinko vain, hyvä mies huomataan muuallakin ja hänet ostettiin pois. Samoin kävi parin muunkin hyvän miehen, Seppo Salmisen ja Pentti Mäkipään — kaikki mainitut olivat uuden Yhteiskunnallisen korkeakoulun kasvatteja, jotka toivat tullessaan uusia tuulia ja antoivat näyttöä. Kaikki nämä kaverit olivat suhteellisen lyhyen ajan meillä, mutta heidät ongittiin muualle. Joka tapauksessa he ovat sellaisissa asemissa, että meillä on heihin nähden hyvät suhteet ja sitä mukaa meille hyötyäkin...”

Tampereen seudun invalidien jäsenistö on 29 kunnan alueella ja yhteydenpito heihin tapahtui osin liiton julkaiseman Invalidityön, paikallisen sanomalehdistön ja jäsenkirjeiden välityksellä. Vuosien varrella tuli kuitenkin tarvetta omasta tiedotuslehdestä, joka alkoi ilmestyä v. 1969 neljästi vuodessa. Se sai nasevan lyhennyksen yhdistyksen nimestä — TSI-lehti

”...katsos tämän invalidiyhdistyksen toiminnan luonne on muuttunut, kun on tullut sosiaalipoliittisia lakeja, jotka sosiaalitoimisto hoitaa viran velvollisuudella. Nyt yhdistyksen toimistonhoitajan tehtävänä on ohjata ihmisiä sosiaalitoimistoon ja näin yhdistyksen toiminta on mennyt lähinnä neuvonnan puolelle. Aiemmin kun sosiaalitoimisto ei näin toiminut, invalidit keräsivät itse kaikenlaista: vaatetta, rahaa, elintarvikkeita ja jakoivat niitä tarvitseville, koska köyhäinhoidosta ja sosiaalilautakunnasta ei saanut tukea kuten nyt. Ennen annettiin joulupaketteja, annettiin halkorahaa, vuokra-apua ja kummikerhokin muisti jäsenistön vauvoja... Mutta nyt kun toiminnan luonne on muuttunut, pitää saada kentälle tietoa ja siinä mielessä oma jäsenlehti on paikallaan. Kyllä Invalidityö on sitä antanut, mutta sen tehtävä on lähinnä valtakunnallinen, kun tämä meidän oma TSI-lehtemme antaa sellaistaakin tietoa, johon me tuskin saisimme palstatilaa muualla...”

Lakisääteinen toimeentuloturva kenties omalta osaltaan oli vaikuttamassa siihen, että yhdistyksen jäsenten aktiivisuus jotenkin väljähtyi.

Aitorannan majoitustilat paranivat ratkaisevasti, kun 1972 alueelle rakennettiin 5 kahden perheen lomamökkiä ja rantaan kioskikahvio yhdessäolon hetkiä varten.

Yhdistyksen varapuheenjohtaja Pekka Ruoholahti kirjoittaakin TSI-lehden 3/71 numerossa seuraavasti: ”...Yhdistystoimintamme pyörii kuitenkin varsin pienen aktiivirenkään ympärillä. Tätä todistaa osaltaan sekin, että kokouksissa käy vain noin 5 prosenttia jäsenistöstä, tekemässä ja osallistumassa päätöksen tekoon. Tosin tämä luku ei kerro koko totuutta eikä se sinänsä ole vertailukelpoinen itse toiminnan kanssa, mutta antaa kuitenkin selvän viitteen siitä, että lisää aktiivisuutta kaivattaisiin. Uskon kuitenkin, että osallistuminen yhdistystoimintaan ja erityisesti kokouksiin ei ole kaikkien kohdalta parasta mahdollista. Tässä kohdin olisi paljonkin toivomisen varaa. Vanha sanonta kuuluu: poissa olevat saavat tyytyä läsnäolevien päätöksiin. Näin on, mutta helposti sitten arvostellaan tehtyjä päätöksiä...”

Aitorannan kesäviettomahdollisuuksien parantaminen puhutti yhdistystä jo kuusikymmentäluvun lopulla ja vuoden 1970 toimintasuunnitelmaan otettiin Aitorannan suunnitelmallinen rakentaminen. Sen tuloksena alueelle, aivan pysäköintialueen tuntumaan, valmistui v. 1972

viisi kahden perheen lomamökkiä ja rantaan kioski-kahvio yhdessäoloa varten.

Jos sotavuosia varjostivatkin kaikenlaiset määräykset, invalidien ulkonaliikkumiskiellot pimeään aikaan ja harrastustoiminnan supistuminen milteipä keskustelukerhon varaan, seitsemänkymmentäluvulla yhdistyksen jäsenillä oli suorastaan runsauden pula. Samassa TSI-lehdessä 3/71, missä Pekka Ruoholahti peräänkuuluttaa aktiivisuutta kokouksiin, todetaan yhdistyksen harrastuspiiriin syyskauden alettua kokonaista 13 erilaista toimintamuotoa canastakerhosta uimahallivuoroihin, seka-kuorosta kuntovoimisteluun ja istumalentopalloiluun.

”Yhdistyksen alkuaikoina tää urheilutoiminta oli pelkästään uintia ja hiihtoa, kentälajeihin ei silloin ollut asiaa. Mutta kyllä me olimme aika aktiivisia molemmissa. Kävimme kilpailemassa Turussa, Helsingissä, Vaasassa ja Imatralla kahteenkin otteeseen ja mää sain omakseni uintikilpailuista Viipurin pyöreen torni — tua se on ullakolla vieläkin. Ja muistan kun kerrankin tulimme Imatralta, niin junanvaunusta katkesi akseli ja me jäätiin sinne korpeen moneks tunniksi. Mutta sieltä ravintolavaunusta sai olutta oopperavoileipää vastaan ja mää vieläkin ihmettelen, miten mää jaksoin syärä niin monta oopperavoileipää, mutta kyllä se aika kulu rattoisasti ennenkuin korjausvaunu saapui... Vedin sitten Pispalan urheilutalolla invalidien lentopalloa, ja olimme me sentään monet kerrat mestareita invalidien lentopallossa...”

Vuosikokouksessaan 1956 yhdistys muutti nimen urheilujaosto kuntouttamisjaostoksi, koska sana urheilu ei nimenä oikein vastannut sitä, mitä monet vaikeasti vammautuneet kykenivät harjoittamaan. Kuntouttamisjaoston piiriin jäisivät kuitenkin perinteiset hiihto, uinti, mutta ajan mittaan mukaan tuli uusia lajeja: paremmuudesta miteltiin penkkipunnerruksessa, ilma-aseammunnassa, tikan- ja renkaanheitossa, jousiammunnassa, lento- ja istumalentopallossa. Urheilujaosto nimenä jäi siis pysyväiseksi ja varsinkin 1970-luvulla yhdistyksellä oli näyttöä: jaosto teki Toivo Valkaman johdolla mahtavaa työtä.

Vuonna 1973 yhdistyksen miesten lentopallojoukkue voitti kuudennen kerran liiton mestaruuden ja pääsi edustamaan Suomea Kööpenhaminassa kovassa kansainvälisessä seurassa sijoittuen neljänneksi. Naiset tulivat samana kesänä lentopallossa pronssille ja Lappeenrannan kesäur-

Naisten 60 m:n juoksun palkintojen jako: korkeimmalle on kiivennyt Katri Partainen Tampereelta, oikealla kolmossijan saavuttanut Irja Rantala Kokkolasta ja vasemmalla saa hopeaa Helsingin Asta Vehniä Toivo Valkamalta — näyttämönä Tampereen Ratina stadion.

heilupäivillä Tampereen yhdistyksen saalis oli 7 kultaa, 6 hopeaa ja 5 pronssia. Vuoden 1974 nimiä olivat Jouko Grip, Raimo Hiiri ja Elli Korva, joista Hiiri hiihti myös Ranskassa mitaleille ja Korva tuli Stoke Mandevillessä maailmanmestariksi jousiammunnassa. Istumalentopallossa tuli SM sekä miesten että naisten sarjoissa ja miehet ottivat Pohjoismaisissa mestaruuskisoissa niin ikään kultaa.

Talviurheilupäivillä 1975 Vaasassa Jouko Grip otti kultaa ja PM-kisoissa Oslon laduilla hopeaa. TSI järjesti kevättalvella palloilu- ja voimailupäivät Kaukajärven vapaa-aikatalossa ja niihin osallistui 200 vammaista maan eri puolilta, Nackasta — Ruotsista — 35. Isännät jatkoivat voittojensa sarjaa: miesten ja naisten A-joukkueet ottivat kultaa, pyörätuolikoripallon taas voittivat ruotsalaiset. Penkki-punnerruksen alle 52 -kiloisissa Tampereen Tapio Nikunoja oli ensimmäinen ja alle 60-kiloisissa TSI:n Seppo Pihkala toinen. Kesäurheilupäivillä Kuusankoskella kullan maakuun pääsivät Riitta Salonen, Marketta Varamäki, Jouko Grip ja Rai-

mo Lindberg, joka viimeainittu palkittiin kisojen parhaana urheilijana. Aitorannan 'kansainväliset' kisat sen sijaan hävittiin niukasti Bevern'in — Saksan Liittotasavalta — vammaisjoukkueelle.

Kuntovoimisteluun osallistuttiin Saukonpuiston koululla, lentopalloa pelattiin sotainvalidien kanssa Sammon yhteislyseolla ja istumalentopalloa Ratinassa — samoin penkkipunnerrusta ja kuntojumppaa.

”... minun käsittääkseni tässä kuntourheilussa — oli se sitten urheilua tai jumppaa — tärkeintä on sen hetkisen kunnon pysyttäminen tai parantaminen lajissa mikä kullekin vammaiselle sopii. Tahko sanoi aikanaan varsin nasevasti, ettei matka tapa vaan vauhti ja jokainen valitsee itselleen sopivan vauhdin. Ja vauhtiakin oli, jos satuit katsomaan televisiosta vammaisten MM-kisoja, missä pyörätuolissa mentiin varsin lujaa. Aina löytyy uusia lajeja ja ihmisen on sillä tavalla rakennettu, että se on valmis ottamaan mittaa toisesta ja samalla itsestään, vaikka vajaa olisikin. Minä näkisin tässä sen henkisen puolen tärkeimmäksi ja kai siinä tavallansa nostaa itseään, kun yltää saavutuksiin. Muistan miten silloin neljäkymmentäluvulla korostettiin, että invalidien mahdollisuudet ovat siellä henkisellä puolella, kun fyysinen puoli oli poissuljettu ja kyllähän yhdistys on niittänyt laakereita niin kuorolaulun, orkesterin kuin lausunnankin alalla. Mutta viime vuosina tämä urheilu on rönsyillyt vallan joka suunnalle kun vertaa alkuaikojen uintiin ja hiihtoon. Aivan tuore tapaus on tämä Mr. NAPA. Hän on Reino Landstedt, joka kerran Aitorannassa sivusta seurasi toisten ilmakiivääriammuntoja ja yllytettiin ampumaan sillä tuloksella, että hän voitti koko kisan. Siitä se lähti — mies on tänään maailmanmestari ja kantaa nimeä Mister Napa, joksi hänet Yhdysvalloissa nimettiin.”

Aitoranta oli edelleenkin kesäisin vilkkaan toiminnan kohde. Siellä pidettiin veteraanileirejä, lapsi-invalidien leikki- ja virkistyskursseja, mutta aivan oman lukunsa muodostivat kaksi vaikeavammaisten leiriä kesällä 1971. Ensi kerran leirin avustajiksi tuli nuoria kymmenestä maasta eri puolilta Eurooppaa — he kuuluivat Kansainväliseen vapaaehtoiseen työjärjestöön.

”... näitä leirejä meillä oli useampana vuonna ja ne oli tarkoitettu vaikeavammaisille, sellaisille jotka istuivat pyörätuolissa eivätkä tul-

Seitsemänkymmentäluvulla Aitorannassa oli useitakin vaikeavammaisten leiriä, joissa avustajina oli Kansainvälisen vapaaehtoisen työjärjestön nuoret — tässä oikealla Mikael Wadek Puolasta auttamassa syöntipuuhiissa.

leet toimeen omin avuin. Nämä Kansainvälisen työjärjestön nuoret tulivat meille järjestönsä ohjaamina ja työskentelivät täysin ruokapalkalla. Iältään he olivat 18—30 ikävuoteen, siis tavallaan nuoria, siellä oli poliisi Lontoosta, pappi Hollannista, lääkäri Tsekkoslovakiasta ja tämän KVT:n idea lienee juuri siinä, että kun nuoret ihmiset saavat vapaasti tavata toisiaan, ei myöhemminkään synny mitään jännitteitä. Joka tapauksessa heistä oli suurenmoista apua ja he auttoivat näitä meidän leiriläisiämme vähän kaikkialla. Aitoranta oli noina kesinä kielellisesti täysin omavarainen, tulipa sinne kuka tahansa, niin tulkki löytyi aina. Minun lomani oli jo loppumassa ja leiriläisetkin sen totesivat, että harmin paikka, kun kaverin pitää lähteä ja minä asetuin rukoileen siihen Aitorannan kioskin eteen, että jos jumala nyt vähän minua heittelisi, ettei tarvitsisi lähteä ja sillehän naurettiin, mutta pari tuntia myöhemmin minä nyrjäytin nilkkani rinteessä niin pahasti, että pari viikkoa tuli sairaslomaa ja se sama tsekkiläinen lääkäri oli minun henkilölääkärini.”

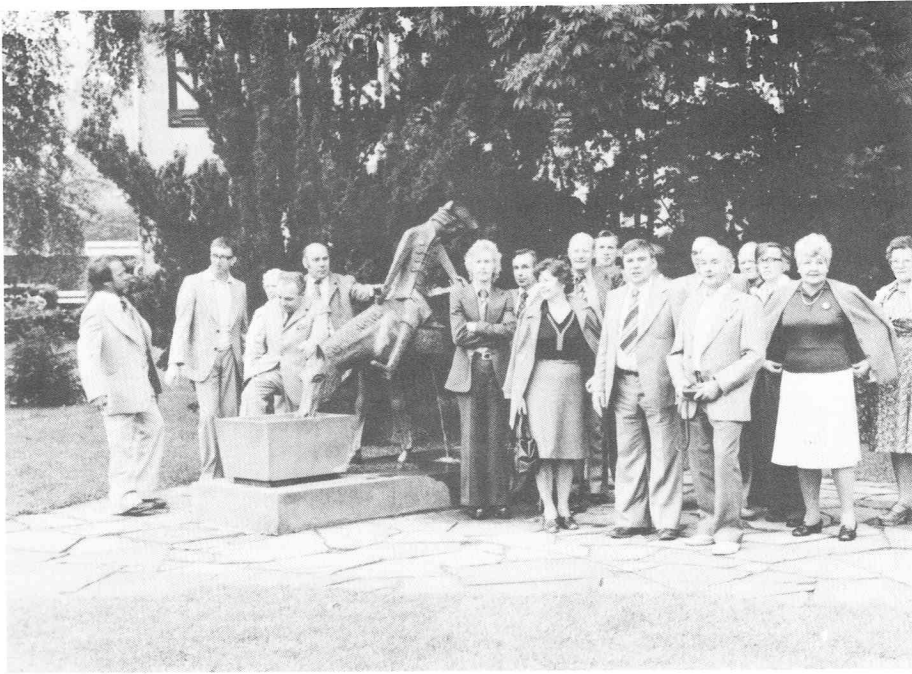
Bevern on pikkukaupunki Saksan Liittotasavallassa keskisen Weserjoen varrella pillipiiparistaan kuulun Hameln'in eteläpuolella. Yhteydet Bevernin vammaisiin solmittiin jo kesällä 1973 Aitorannassa ja seuraavana kesänä toteutettiin pikkubussilla kymmenen yhdistyksen jäsenen voimin matka Liittotasavaltaan. TSI-lehdessä 3/74 Satu Tahlo kirjoittaa seuraavasti:

"Pienoisbussilla lähdettiin 8. elokuuta kohti Kappelskärä ja siitä edelleen Ruotsin ja Tanskan halki kohti Bevernin pikkukaupunkia. Autossa oli kuuma, mutta mieli oli korkealla ja täynnä odotusta... Aamulla heräsimme beverniläiseen aamuun: lehmä ammui ja kukko kiekui lähes kaupungin keskustassa... Ryhmäämme johti Saksassa energinen ja aina niin vikkeli Max Wagner, jonka laatimaa vierailuohjelmaa noudatettiin saksalaisella täsmällisyydellä. Ohjelmassa oli erilaisia tehdasvierailuja kutomoon, hajuvesitehtaaseen, elektroniikan laitoksiin ja proteesitehtaaseen. Varsinkin Otto Bockin proteesitehdas oli mielenkiintoinen: poppelipuusta se alkoi ja elektroniseen käteen se päättyi. Monta vaihetta on proteesinvalmistuksessa ennenkuin poppelinpalasella voi esim. kävellä.

Mielenkiintoisin oli varmasti käynti Weserberglandin kuntoutuslaitoksella. Muutama vuosi sitten rakennettu laitos oli täynnä liikenne- ja muissa onnettomuuksissa ja tapaturmissa loukkaantuneita, samoin CP-vammaisia ja muita pitkäaikaista hoitoa tarvitsevia. Ylilääkärin kertoman mukaan jonotusaika kuntoutukseen on ainoastaan 3—4 kk. Siis varsin lyhyt verrattuna meidän sairaalajonoihimme.

Virallisten vierailujen lomaan mahtui saksalaisia ystävyysiltoja, joissa naurua, laulua ja ilonpitoa riitti. Lähes joka päivä meille oli järjestetty mahdollisuus kokeilla erilaisia urheilulajeja ampumisesta keilailuun. Istumalentopallossa olimme vasta-alkajia, niin kehnosti se meiltä sujui. Puolustukseksi voi sanoa, että me pelaamme täällä erilaisin säännöin. Bevernin vammaisten harjoittamista urheilulajeista saimme huomata sen, että Saksassa pääpaino ei ole kilpaurheilussa vaan kunnon kohentamisessa. Heillä on käytettävissään jopa oma urheilulääkärintä, joka suunnittelee yksilöllisesti mm. kunto-ohjelmat aina vamman ja kunnon mukaan. Näin vältetään mahdolliset riskitekijät."

Keväällä 1974 invalidihuoltolakiin tuli varsin merkittävä muutos. Huh-tikuun ensimmäisestä päivästä lähtien vammaisen tarvitsemat apuväli-

TSI:n jäseniä isäntinään Münchausen-museon edustalla Bevern'in vierailullaan Ala-Saksissa.

neet tulivat eräin poikkeuksin ilmaisiksi varallisuudesta riippumatta. Myös hakumenettelyä helpotettiin sosiaalishallituksen antaessa päätöksenteko-oikeutta enemmän kentän harkittavaksi. Varsinkin vaikeavammaisen asumispalvelujen saanti parantui, koska siihen oli nyt mahdollisuus saada valtionapua.

Seitsemänkymmentäluvulla Invalidiliitto ry. — vuoteen 1971 Suomen siviili- ja asevelvollisuusinvalidien liitto — otti ohjelmaansa ns. palvelutalojen rakentamisen. Palvelutalot ovat nimensä mukaisesti tarkoitettu palvelemaan varsin tarkoin rajattua vammaisryhmää, jotka eivät tarvitse jatkuvaa sairaalahoitoa, mutta eivät kuitenkaan tule toimeen ilman päivittäistä toisten ihmisten apua. Palvelutalojen puuttuessa on tällaisia vammaisia jouduttu sijoittamaan vanhainkoteihin ja sairaaloihin, joiden tarjoama elämänympäristö on aivan soveltumaton nuorille tai keski-ikäisille vammaisille. Osa eli myös vaikeissa oloissa kodeissaan omaistensa tai tuttaviansa avun varassa. Palvelutalo tarjosi heille itsenäisen ja samalla turvaton elämänpiirin.

Kokemukset palvelutalosta saatiin Käpylän Invakodista vuodesta 1970 lähtien ja ne myös rohkaisivat jatkoon, joiden takana oli tieto, että maassa oli sillä hetkellä noin 500 palvelutalon tarpeessa olevaa vammaista.

Palvelutaloista ensimmäiset valmistuivat Joensuuhun ja Vantaalle. Seuraavina olivat ohjelmassa Kuopio, Kuusankoski ja Tampere.

Rakentamiseen Invalidiliitto sai rahaa raha-automaattiavustuksista sekä valtion asuntolainana, joka kattaa noin 60 prosenttia kustannuksista. Varsin merkittävä osa jää siis itse liiton kustannettavaksi, ja se on vaatinut hyvinkin tarmokasta keräystoimintaa.

Sananlaskun mukaan tilaisuus tulee kuin etana ja häipyä kuin salama eli tilaisuuteen on tartuttava:

”... se oli seitsemänkymmentäluvun puolivälissä, kun sain vinkin professori Aaltoselta, että liitolta lohkeaisi mahdollisesti tuollaiset 4,5 miljoonaa palvelutaloa varten, jos vain Tampereelta löytyisi sopiva tontti talolle ja siltä siunaamalta minä otin puhelun Paavo Lehtiselle ja sanoin, että minä kuulin muutama sekunti sitten sen lajin puhetta, että panenkohan minä nämä puhelimet vastakkain... Joka tapauksessa se oli meidän puoleltamme mahtavaa, kun kerrankin kykenimme tarjoamaan kaupungille rahaa sen sijaan että aina olemme sitä pyytämässä. Nyt kaupungin ei tarvitsisi sijoittaa muuta kuin antamalla vain palvelutalolle sopivaksi katsomansa tontin. Tiesin jo ennakoon Lehtisen hoitavan tämän puolen tehokkaasti — hän on ollut koko ajan lämmin tukijamme...”

Tontti järjestyi Hervannasta ja rakennuksen urakkasopimus allekirjoitettiin 10. joulukuuta 1976 — Invalidiliitosta osastopäällikkö Heimo Taskinen ja Rakennusliike Rauno Tuominen Ky:stä toimitusjohtaja Rauno Tuominen. TSI:tä tilaisuudessa edusti puheenjohtaja Matti Kallio. Maanlouhintatyöt aloitettiin heti, rakennuksen piti valmistua seuraavan vuoden loppuun mennessä ja siihen tulisi 42 asuntoa, pääasiassa yksioita.

Vuoden 1976 toimintakertomus toteaa kuluneen vuoden olleen yhdistyksen 40. toimintavuosi, joka menee kuitenkin aikakirjoihin ’lama-vuotena’ huolimatta yhdistyksen jäsenten toimeliaisuudesta. Syynä tähän on koko valtakuntaa koetteleva lama ja jos kauppa ei käy, rahakaan ei liiku, mikä myös näkyy yhdistyksenkin taseissa.

Laivayhteydet Mustastalahdesta Aitorantaan loppuivat, sillä laivuri Kalle Lahtinen — NÄSI III kippari — 'purjehti tammikuulla tuntemattomille vesille' ja Aitorantaan kuljettiin tästedes maanteitse — kuljetuspalveluista vastasivat linjaliikennöitsijät Frans Kovanen ja Arvo Laine.

Vuoden nimiä olivat Raimo Hiiri ja Elli Korva: Hiiri voitti elokuulla Torontossa keihäskullan ja tarkkuusheiton pronssin, Korva toi hopeaa jousiammunnassa. Opetusministeriö myönsi Toivo Valkamalle urheilun hopeisen ansiomitalin vammaisurheilun hyväksi tehdystä työstä.

Yhdistyksen jäsenmäärä oli vuoden lopussa 1719 jäsentä — lisäystä edellisvuoteen verrattuna 21. Vuoden aikana kuoli 17 yhdistyksen jäsentä.

Hervannan palvelutalon rakennuksen louhintatyöt käynnistyivät joulukuulla 1976. Sen alkupaukusta sanoo puheenjohtaja Matti Kallio sattuvasti: — Se säteilee vieläkin kaikkiin suuntiin — me olemme nyt mukana vaikuttamassa kaikkeen, mikä koskee vammaisia ja yhteiskuntaa jossa elämme!

Fusarium -sukukaudella on tavallista, kun kaikki tarvittavat tapotapojen puolesta. Vain
niitä lausuaan suostuu, että heidän suostuu. Heidän suostuu, että heidän suostuu.

Auto jäi kotiin, kiskoilla tungosta

[illegible]

SEN SIJAAN kiskoilla oli tungosta ja ahlausta riittämissä. Väkeä riitti enemmän kuin ruusuihin. Linja-autolokko sai monet turvattu-

mean January value.

TURMILTA ei tänäkauppaasiisena vältty-
ty. Pyhien liikenneonnettomuuksien vaativat
ainakin kunden ihmisen hengon. Loukkaantu-
misilmoitusta ei välttytty. Paikalliskunnan palomies
kuoli yksi ihmisen.

SIXT: 15

SIVU 12

Ohjas- mestarin ote piti

HUOLANTILAINEN mms.
työskentä henkilöitä Jari
Wagneria, 40. piti lause-
maista johtopäätös ohjelman
Euroopan muuttamiskysely-
jen tulostenä osallisuutta
lukuun pitämättä vain Perin-

DOKUMEN ini adalah dokumen resmi
 Kementerian Agama yang diterbitkan
 sebagai petunjuk pelaksanaan. Dokumen
 ini bersifat umum dan berlaku untuk
 seluruh instansi di bawah naungannya.
 Dokumen ini diterbitkan pada tanggal
 10 Mei 2023. Dokumen ini berlaku
 untuk jangka waktu 5 (lima) tahun.
 Dokumen ini diterbitkan oleh
 Menteri Agama.

1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 26

SOPU SYNTYI

Voimalakko ei laajene

Sak-laitten sähkömiesten voimavaroja koske-
va lakkoehka peruutuu, koska Sähköalanliiton-
kijain liiton valluute hyväksyi maanantaina voi-
malaitos- ja sähköjakelualan neuvottelutuloksen.

Yhteismitoiksi hyväksytty 2-vuotinen sopimus kelee noin 5 000 (viisikymmentä) ihmän sopimusta nämä sähkömiehet olisivat menneet lakkoon 11 huhtikuuta, jolloin sähkölaisten toimintakäytön voimalla lakko olisi lauantain

Copyright © 2004 John Wiley & Sons, Ltd.

Korutürk aloittaa vierailun

ENSI KIERROS astui Turkin presidentti
Fahri S. Keryiluck Suomen kammarille
tiistaina. Tollein alkoi hänen neuvottelunsa
valtiokavereillaan. Se on myös turkkilais-
vieraan ensimmäinen valtiokavereille Euroop-

KORUTUKK saapuu pöytäparvin 60 hen-
kisen seurustelun kanssa Helsingin Vantaan
lentokentälle. Siv. 15 - palsta 1

Sivu 15 - palvita

Presidenti Falsi Kuvshin

Pohjolan poliisi valppaana Turisteja kiinni 'terroristeina'

Pohjan poliisit olivat valppaina päässään ajan. Länsi-Saksan korkeimman syytjän murhasta epäillyjen kolmen miehen saat uskottiin lähtäneen Ruotsiin. Se katseen terävyystään niin Suomessa kuin Norjassakin. Tunnetuista tulosta taiti laivaniemellä pidettyjen kolme vesisäiliötä turvata terroristeina. Ja Norjan poliisi koki pitkän ajokahden - kolmen amerikkalaisopiheljän perään.

TAKASU

Valtio säästää:
Metsäpalo-
vartiointia
supistetaan

Siihtäläinen - Naimo Lila
Valtio säästää metsäpalovaroita
niitä. Vihreää kultaa ei valvota en-
nenkään lentokoneista muualla kun
Turun ja Porin, Mikkelin ja Pohjois-
Karjalaa lukuunottamatta.

KULOTONTIESTA täydellisen metsän edustavien lajien lisäksi on puulajistossa näkyy leppä. Tähteläin, pentaameri, hollonin, tervelajin, kokei, takai, siperi, rahat, on ilmaston vuoksi. Valtion budjetissa vange- 310 000 mk. kuluvuorokautta. Määrä on ei- puolesta, eikä, eikä lämmen, paino-ostot, täydelliset. Katsausmuutosten, peltojen, ja yrttöä, suola, valtion, luulajistossa, rahaa, maa.

KULOVARTIOINTI kauden vartiointi alkoi vuonna metsästäytöksellä. Kahdeksan poikaa lähti kaksikymmentäviiden kuukauden vartiointiin läänien kaksikymmentäviiden kuukauden vartiointiin. Osa oli kaksikymmentäviiden kuukauden vartiointiin. Osa oli kaksikymmentäviiden kuukauden vartiointiin.

TOIMISTOPAALIKKO Pekka Mylly-
mäen ja osastoneuvoston puolesta
niin, että jokainen lausuu, kerron sikäläisessä
puolesta. Meidän puolesta henkivakuutusmaksu
on vähemmän suuri, sillä meidän
seuralla on kassan lisäksi myös henkivakuutus-
kassat. Lähtien jostakin perustuksesta käl-
teen tullaan vielä kuukausi on noin 12
mk kuukausittain tähtäytymään kahdi.

Size 15 - palette

Maailmankeuhkan lähen Niskanen Hirtivuo-
tuksen Kiltveta Kudevartijana emi keuhkoin. Vi-
lien kääntämisel keuhkoin vii valmasti lään-
pala-eräotajen suomenkruunin.

EDULLINEN FARKKUPAIKKA

TÄNÄN 9-20

Naisille FARKKUJA	Naisille FARKKUJA	Pöytä- ja puolia FARKKUJA
35,-	39,-	19,-
Naisille sammareita SARRETTI FARKKUJA	19,-	Naisille sammareita PILSI FARKKUJA
Naisille JAMES FARKKUJA 5x	54⁵⁰	Naisille SANNAREITA 69,-

K OTRA

Ajanloksittainen muotistos:

Kevättakki Hildéniltä

● **Keväthustereita**
Keväthustereita on nyt valittu. Keväthustereita on nyt valittu. Keväthustereita on nyt valittu.

● **Sameetia**
Sameetia on nyt valittu. Sameetia on nyt valittu. Sameetia on nyt valittu.

● **Popparista**
Popparista on nyt valittu. Popparista on nyt valittu. Popparista on nyt valittu.

● **Kävelypukuja**
Kävelypukuja on nyt valittu. Kävelypukuja on nyt valittu. Kävelypukuja on nyt valittu.

● **Nahkatakkeja**
Nahkatakkeja on nyt valittu. Nahkatakkeja on nyt valittu. Nahkatakkeja on nyt valittu.

HILDÉN
Muotistos
Hildén muotistos
010 411 4111

[illegible]

Tee itse, säästä selvää rahaa!

Yhteensä

PUSERO-KANGAS

150 x 90 cm

Kuvioitu kangas

Kuvio: Keltainen, musta, valkoinen

Koko: 160 cm

Puseron pituus

100 cm

FARKKU-KANGAS

Puseron pituus

100 cm

Koko: 160 cm

Kuvio: Keltainen, musta, valkoinen

9,50 m

16,- m

ESTEITTEN MADALTAMISEN VUOSIKYMMEN

Tiistaina 12. huhtikuuta 1977 päivän lehdet kertovat Länsi-Saksan korkeimman syyttäjän murhasta epäiltyjen kolmen miehen paenneen Ruotsiin. Norjalaiset metsästävät kolmea amerikkalaisopiskelijaa ja Rovaniemellä pidätettiin kolme sveitsiläistä turistia.

Pääsiäisen paluuliikenne sujui maassa rauhallisesti. Kiskoilla oli tungosta linja-autolakon johdosta. SAK:laiset sähkömiehet eivät laajenna lakkiaan, tosin neuvottelujen vauhdittamiseksi uhka 21. huhtikuuta eteenpäin on olemassa.

Yhdistys vietti 40-vuotisjuhlaansa Tampereen yliopiston juhlasalissa sunnuntaina 17. huhtikuuta — iltajuhla oli samana päivänä Jäähovissa. Onnittelijoita ja lahjoittajia riitti läheltä ja kaukaa, TSI:n laulu- ja soittoyhmän Kehtolaulu jäi soimaan sydämiin.

Toukokuulla oli Järvenpäässä Invalidiliiton liittokokous ja koska jokaista alkavaa 200 jäsentä kohti sai lähettää yhden edustajan, Tampereelta heitä matkusti 9 — maan toiseksi suurimpana jäsenyhdistyksenä. Matkalle oli kelpuutettu: Irma Aittokallio, Esteri Heikkilä, Anja Jortikka, Aili Lappalainen, Anja Simonen, Ensio Jortikka, Mauri Mäkipää, Mauno Sillman, Toivo Valkama ja puheenjohtaja Matti Kallio. Liittohallitukseen tuli valituksi kokouksessa Matti Kallio ja liittoneuvostoon Irma Aittokallio.

Hervannassa Insinöörinkatu 12:ssa päästiin harjannostajaisiin 10. kesäkuuta. Palvelutalon suunnitteli Arkkitehtitoimisto Terttu ja Heikki Suvitie Helsingistä, rakennesuunnittelut teki Insinööritoimisto Erkki Juva Tampereelta, LVI-suunnittelun LVI-insinööritoimisto Juhani Kähönen Helsingistä, sähkötyöt Hankkija, ilmastoinnin Oy Huber Ab Tampereelta ja säätölaitteet Honeywell Oy Tampereelta. Urakoitsijana oli Rakennusliike Rauno Tuominen Lempäälästä.

Palvelutalo valmistui joulukuulla 1977 ja vihkiäisjuhlaa vietettiin 11. helmikuuta 1978. Kahdeksankerroksiseen rakennukseen tuli 29 asuntoa pinta-alaltaan 1.517 m². Talon asukkaiden käytössä on lisäksi runsaat 1.300 m² yhteisiä tiloja, kuten keittiö ruokasaleineen, oleskeluhuone, kuntoutustilat, 2 saunaa ja uima-allas, kioski, pesula ja mankeli sekä pyörätuolivarasto. Talon kustannukset nousivat 5,2 milj. markkaan.

Vihkiäisjuhlaan osallistuivat myös saksalaiset ystävät Bevern'istä. Suhteet heihin oli solmittu jo kesällä 1973, käyty vieraissa seuraavana vuonna, yhteyksiä jatkuvasti vahvistettu ja vierailukutsuja esitetty laajemmalti-kin. Tampereelle saapui 16 beverniläistä.

Hervannan palvelutalon asukas on vaikeavammainen, joka arkipäivän toiminnoissaan tarvitsee ympäristön apua, mutta talon suomin mahdollisuuksin yltää mahdollisimman pitkälle omatoimisesti.

Ylöjärveläinen Heikki Järvinen on yksi heistä. Heikki oli kesällä 1986 Tampereen Messuilla Teknillisen korkeakoulun osastolla esiintymässä pyörätuolissaan, jonka ympäristönhallintalaitteet kaikessa yksinkertaisuudessaan ovat suorastaan mykistävät. Sen lisäksi että Heikki leukansa liikkeillä liikuttelee ja ohjaa pyörätuoliaan, hän ottaa puhelimitse yhteyden ulkomaailmaan viheltämällä, avaa ja sulkee television ja radion niinikään viheltämällä — vain ääneen taajuus vaihtelee. Heikki toteaa itse neliraajahalvaantuneena, ettei vammaisen ole syytä käpertyä omaan koloonsa, vaan on lähdettävä ulos elämään. Omasta olemisestaan Heikki sanoo ytimekkäästi:

— Ylöjärvellä minä vain makasin, täällä minä *elän!*

”...sain ensimmäisen pyörätuolini yhdeksän vuotta sitten, tähän toiseen on kaiken aikaa lisäilty laitteita. Tässä on ovenavaajat, hissikutsut ja tämän kotelon sisällä on eri laitteita, joista vihellyksellä toimii radiot, televisiot, puhelimet, siinä yleisimmät käyttöalueet. Minun ei välttämättä tarvitse olla tuolissani — jos puhelu tulee, voin vaikka vuoteessani maaten avata sen viheltämällä ja ottaa vastaa.

...kaiken tämän takana on oma ideani, jonka kerran sain lukiessani Tekniikan Maailmaa. Siinä kerrottiin lelusta, muistaakseni koirasta, joka 'toimi' viheltämällä. Mieltäni alkoi vaivata, etteikö minullekin tältä pohjalta löytyisi apua ja kun vanha tuttavani Olli Kivimäki TV-Pajasta oli kerran korjaamassa televisiotani, heitin hänelle haasteen. Ollihan oli tehnyt minulle ensimmäiset käsihallintalaitteet ja näin yhteistyö on jatkunut. Olli otti sen haasteen vastaan ja puolisen vuotta siinä kehittäessään meni. Että tämä on puhtaasti tamperelainen tuote, me olimme vain mukana Teknillisen korkeakoulun osastolla...”

Televisio virittyy ja sammuu viheltämällä, samoin puhelinyhteys onnistuu vain äänen taajuutta muuttamalla. Heikki Järvisen käyttämä laitteisto syntyi hänen oman ideansa pohjalta — tarvittiin vain toteuttaja.

Tänään Hervannan palvelutalossa on seitsemällä vammaisella käyttösään Olli Kivimäen kehittämät hallintalaitteet, mutta mistään kansanliikkeestä ei voi puhua. Heikin pohjaidea lelusta ei ottanut tulta hänen omassa ympäristössään sen paremmin kuin johtokuntatasollakaan. Tarvittiin Olli Kivimäkeä, jonka keksinnöstä Heikki Järvisen mukaan on syntymässä jotain ainutlaatuista. Kun talon 47 asukkaasta 36 liikkuu pyörätuolissa, on auttajan tarvetta lähes joka hetki — hallintalaatikko puolijohdelevyineen taas poistaisi yöhoitajan kiireet. Heikki Järvinen uskoo vakaasti, että keksintö poikii vastaisuudessa, tarvitaan vain vastaanottavia sieluja. Hervanta on toistaiseksi ainoana palvelutalona ylittänyt liikuntaesteitten poistamisessa näinkin pitkälle.

”...täällä on käynyt keskussairaalan väkeä ja heidän kanssaan on ollut puhetta, että vähintään kaksi tällaista laitteistoa pitäisi saada sinne. Joku meikäläinen tai tänne mahdollisesti päätyvä voisi saada sen käyttöönsä tai harjoitella sen käyttöä. Toisaalta en tiedä, missä määrin tämä laitteisto saa vastakaikua suurteollisuuden pii-

rissä vaikka tarvetta olisikin — me olemme kohteena liian pieni ryhmä. Mutta kun ajattelen omaa elämääni, niin täällä se on parantunut ratkaisevasti. Ylöjärven vanhainkodissa minä pääsin kolmeksi tunniksi nojatuoliin istumaan tai joskus terassille maailmaa katsomaan, muun ajan minä makasin, mutta täällä minä elän...”

Suomi ”tuottaa” vuosittain noin 1.000 eriasteista liikuntavammaista: vanhusten keski-ikä nousee, liikenne ruhjoo ja noin 15 prosenttia koko väkiluvusta on tavalla tai toisella liikuntaesteinen. Heille kynnykset tänäänkin ovat turhan korkeat — tarvitaan vain asenteiden muutosta.

Heikki Järvisen mukaan vain tositilanteeseen joutunut tietää parhaiten oman tarpeensa. Näissä sanoissa toteutuu myös Tampereen seudun invalidien — silloisen Tampereen Raajarikkoyhdistyksen — kokousedustajien lausuma 24. lokakuuta 1937 kokouspöytäkirjaan perustettavasta liitosta: ”Liiton toimiin ja hallintoon olisi saatava yksinomaan raajarikkoja, sillä he parhaiten käsittävät oman asemansa.”

Näin on tapahtunutkin, eikä ole syytä epäillä, etteikö yhdyskuntasuunnittelusta vastaava arkkitehti kuuntelisi paremmin pyörätuolissa istuvaa kollegaansa kuin tervettä esittelijää. Jatkossa kysymys on ainoastaan päättäjistä ja heidän asenteistaan.

Tarkastellessaan lähtöä 1980-luvulle puheenjohtaja Matti Kallio toteaa TSI-lehti 4/79 seuraavaa:

”Seitsemänkymmentälukua voitaneen hyvällä syyllä nimittää vaikeavammaisten vuosikymmeneksi, sillä juuri vaikeavammaisten elinolosuhteiden parantamiseen on kiinnitetty paljon huomiota. Toisaalta on myös todettava, että suuntaus on ollut täysin oikeutettua, sillä vaikeavammaisten suhteellinen osuus jäsenkentässämme on 70-luvulla voimakkaasti kasvanut. Kasvu johtuu liikenteen ja työelämän tahdin kiristymisestä ja sen mukanaan tuomista vammautumisista. Se on myös huomioitu Invalidiliiton toiminnassa, joka on voimakkaasti pyrkinyt parantamaan kuntoutus-, koulutus- ja asumisolosuhteita vaikeavammaisten erityistarpeiden mukaan. Näkyvin osa tästä toiminnasta on varmasti ollut valtaisa rakennusprojekti, jonka tuloksena on saatu palvelutalot Helsinkiin, Joensuuhun, Kuopioon, Vantaalle, Kuusankoskelle, Tampereelle, Ouluun, Poriin ja Rovaniemelle...

Oman yhdistyksemme työtavat ovat myötäilleet keskusjärjestömme toimintaa ja olemme niin ikään eläneet voimakkaan kymmenvuotis-

kauden. Yhdistyksemme on paikallistasolla ollut myötävaikuttamassa ja edustettuna lähes kaikilla vammaistyön aloilla. Olemme saaneet paikakunnalle palvelutalon, suojatyökeskuksen ja kuljetuspalvelun, vain osan niistä projekteista mainitakseni, joissa olemme olleet mukana kunnallisella tasolla. Uskoisinkin, että yhdistyksemme arvostus ulkoisella kentällä on vahvistunut...

Siirtyessämme nyt 80-luvulle on meidän tarkasteltava toimintaamme menneen vuosikymmenen tapahtumien valossa. Mielestäni se todistaa, että jokaisen jäsenen huomioon ottavaa työtä on tehty sekä liitossa että paikallisella tasolla... Olemme kulkeneet voimakkaasti eteenpäin. Näin on jatkuttava tulevaisuudessa. Meillä ei ole varaa hyväksyä esityksiä, jotka luovat uusia väliinputoajaryhmiä..."

Invalidiliiton vuoden 1980 temana oli "Joukkoliikenne kaikille". Sillä haluttiin huomauttaa yhteiskunnalle, että joukkoliikenteen pitäisi nimensä mukaisesti palvella kaikkia. Näin ei suinkaan ollut. Liikuntaesteisiä — vanhukset, vammaiset, tilapäisesti loukkaantuneet, sairaat, raskaana olevat, lastenvaunuja tai raskaita kantamuksia kuljettavat jne — on koko maan väestöstä noin 15 prosenttia ja heidän joukossaan on paljon joukkoliikennettä tarvitsevia. Kaikilla ei suinkaan ole mahdollisuuksia omaan ajoneuvoon tai kalliisiin taksikuljetuksiin. Invalidiliitto korostikin mm. liikenneympäristön ja -välineiden muuttamista siten, että kaikki liikuntaesteiset voivat käyttää joukkoliikennettä. Muutostöiden kohteena ovat mm. kaide-, porras- ja ovijärjestelyt sekä erilaisten tasoerojen poistaminen ja pyörätuolin tilatarpeen huomioiminen. Kyseiset muutokset lisäisivät niin liikenteen joustavuutta kuin sen turvallisuuttakin.

Tampereen kaupunki nimesi 2. maaliskuuta 1981 työryhmän selvittämään, miten joukkoliikennettä ja sen kalustoa voitaisiin kehittää, jotta liikuntavammaisilla olisi paremmat mahdollisuudet kyseisen liikennemuodon käyttämiseen. Työryhmään tulivat: Pekka Alanko, Seppo Suuripää, Juhani Valanto sekä asiantuntijana puheenjohtaja Matti Kallio TSI:sta. Työryhmä teetti tutkimuksen, jolla vammaisia haastatteleamalla kuultiin heidän mielipiteitään joukkoliikenteen kehittämisestä. Haastateltavina olivat Tampereen Kotilinnasäätiön vanhustentalojen asukkaat sekä vammaistalojen asukkaat. Tutkimukseen liittyi liikennekokeilu, jossa haastateltava liikkui kuukauden ajan — noin 30 matkaa/kk — joukkoliikennevälineillä.

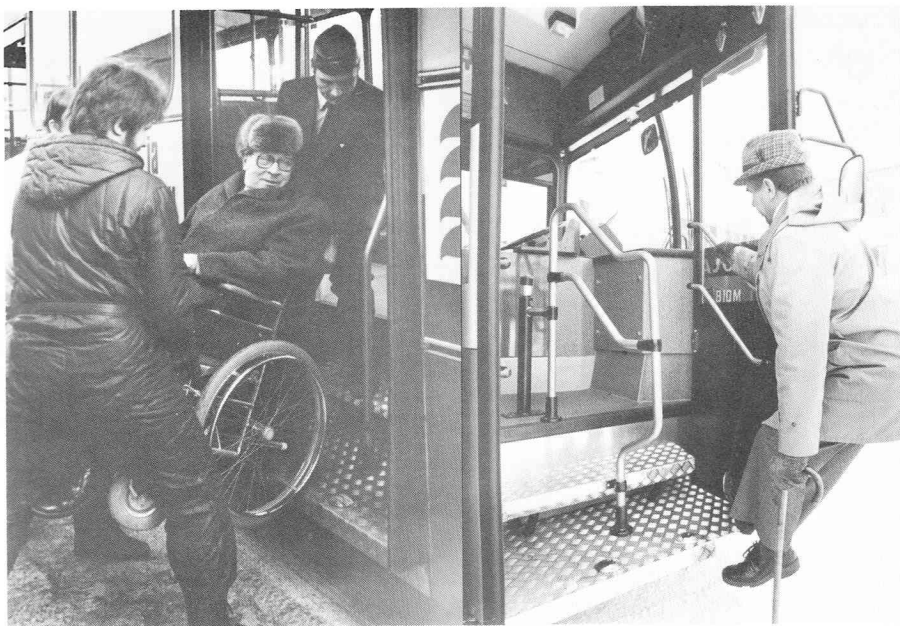
Yhdistyksen lähetystö oli jo toukokuulla 1980 käynyt jättämässä kaupunginjohtaja Paavo Lehtiselle kirjelmän, missä todettiin liikuntavammaisten määrän jatkuva kasvu yhdistyksen jäsenistössä ja heidän kuljetuspalveluunsa varatun määrärahan supistuminen kaupungin talousarviossa vuodelle 1980. Kaupunginvaltuusto käsittelikin asiaa ja myönsi TSI:n esityksen mukaisesti 60.000 markan lisämäärärahan ja huomioi tapahtuneen myös seuraavalle vuodelle.

Joukkoliikenne kaikille -kampanja käynnistyi Tampereella näyttävästi 3. maaliskuuta 1981 kaupunginvaltuuston istuntosalissa. Läsä oli lähes satahenkinen kutsuvierasjoukko, joka koostui Tampereen kunnallis-, elinkeinoelämän ym. päättäjistä. Tilaisuuden avasi puheenjohtaja Matti Kallio toteamalla kampanjan soveltuvan erittäin hyvin par'aikaa vietettävään Vammaisten vuoteen, sillä joukkoliikenne on eräs osa-alue, jonka puitteissa vuoden tunnuslause "Täysi osallistuminen ja tasa-arvo" ei toistaiseksi toteudu.

Invalidiliiton tiedotusosaston päällikkö Mauno Arjavirta luonnehti puheessaan joukkoliikenteen tärkeyttä, sillä kysymyksessä on varsin suuri väestöryhmä. Kampanja tähtääkin liikuntaesteisten mahdollisuuksien parantamiseen, koska kaikki edistävät toimenpiteet näkyvät sekä turvallisuudessa että suorituskyyvyssä ja tekevät joukkoliikenteen entistä joustavammaksi.

Tiedotustilaisuuden jälkeen kutsuvieraat saivat havainto-opetusta bussiin noususta. Kaupunginjohtaja Paavo Lehtinen, apulaiskaupunginjohtaja Seppo Suuripää, kaupunginhallituksen puheenjohtaja Arvo Sipilä ja sosiaalilautakunnan puheenjohtaja Mikko Hakala saivat kukin asettua vammaisen osaan. Tarvittiin kolme miestä ennen kuin Lehtinen nostettiin virastotalon eteen pysäköityyn kaupungin liikennelaitoksen bussiin, muut kompastelivat kainalosauvoineen ja keppeineen perässä. Kukaan totesi osansa vähintäänkin vaivalloiseksi.

Bussi siirtyi Tampereen rautatieasemalle laituriin I varatun VR:n vaunun viereen. Vuorossa olivat nyt apulaisasemapäällikkö K. Maijala pyörätuolissa, kaupunginvaltuutettu Seppo Salminen, kansanedustaja Pentti Lahti-Nuuttila ja kaupunginhallituksen jäsen Taavi Lintunen vammaisvälineiden käyttäjinä. Vaikeudet olivat vielä suuremmat kuin bussiin noustaessa. Pyörätuoli ei edes mahtunut vaunun ovesta sisään ja nousu

Tarvittiin kolme rotevaa miestä, ennen kuin Paavo Lehtinen saatiin autoon ja Matti Kalliolakin oli omat vaikeutensa.

laturitasolta vaunuun portaitten korkeuden vuoksi vuorostaan tuotti vaikeuksia sauvojen käyttäjille.

Kumpikin havaintoesitys osoitti kouriintuntuvasti jokaiselle sen tosiasian, että joukkoliikenteen suunnittelukin on tapahtunut täysin terveitten ehdoilla.

Ongelma ei ole yksin suomalaisten: YK:n Vammaisten vuonna -81 laskettiin maailmassa olevan noin 500 milj. liikuntavammaista — Suomessa heidän lukunsa on noin 470.000.

Juhliakseen 100.000:n puhelinliittymän kytkentää Tampereen Puhelinosuuskunta päätti lahjoittaa kolme puhelinosaketta eri järjestöille edelleen toimitettavaksi. Tampereen seudun invalideille osoitettiin yksi ja se luovutettiin 16. lokakuuta 1981 vesilahtelaiselle 74-vuotiaalle Klaara Lehtimäelle, joka lapsena sairastetun polion vuoksi vietti päiviään pyörätuolissa. Puhelimen luovuttivat puheenjohtaja Matti Kallio ja toimistonhoitaja Hilikka Salokorpi. Puhelinta seurasi lahjakirja, jonka mukaan puhelinlaitos tuo korvauksetta puhelinlinjan perille ja ensimmäiset 1.000

sykäystä ovat maksuttomia. Jos Klaara Lehtimäki luopuu puhelimesta, se palautuu Tampereen seudun invalideille edelleen luovutettavaksi.

”...puhelinosuuskuntahan on ollut suojea yhdistykselle ja se antoi meidän numeromme tämän 26098 aina vuodeksi kerrallaan maksutta käyttöömme, mutta sitten kai kävi niin, että vanhat kirjat yli neljäkymmenen vuoden takaa katosivat eikä kukaan tiennyt asian todellista laitaa ja puhelinosuuskunnasta alettiin karhuta meiltä vuokraa ja Hilikka hätääntyi, että mitäs nyt tehdään, mutta minä olin onneksi tietoinen asiasta ja vastasin sinne, että ette te voi periä vuokraa omasta puhelimestanne ja jos peritte niin maksakaa itte ittellenne! Se numero nimittäin on lahjoitettu yhdistyksen käyttöön aina vuodeksi kerrallaan...”

Vuonna 1982 Tampereen kaupungin johdossa tapahtui vaihdos: sosiaalineuvos Paavo Lehtinen siirtyi eläkkeelle yli 20 vuoden palvelun jälkeen ja hänen jälkeensä apulaiskaupunginjohtajaksi tuli Arvo Sipilä, jolla kaupunginhallituksen puheenjohtajana oli ollut näköalapaikka myös Tampereen seudun invalidien toimintaan. Tervehtiessään yhdistystä TSI-lehden sivuilla joulukuulla 1982 Arvo Sipilä toteaa mm.: ”Tuntemukseni ja kokemukseni pohjalta olen voinut todeta sen suuriarvoisen työn, mitä Tampereen seudun invalidit ovat tehneet. Vaikka lakisääteisesti onkin pystytty turvaamaan perustarpeet, tarvitaan edelleenkin vapaaehtoisuuteen perustuvaa yhdistystoimintaa, joka monella tavalla täydentää sitä työtä, joka tapahtuu virallisten organisaatioitten kautta. Varsin tärkeä merkitys on sillä, että tämän toiminnan myötä tavataan tovereita samojen pulmakysymysten merkeissä, mikä nykyisenä aikana — jolloinka niin vähän kiinnitetään huomiota lähimmäiseen — on varsin merkittävä seikka...”

Koko kahdeksankymmentälukua sävyttää Tampereen seudun invalidien toiminnassa voimakas laajentuminen yhteiskuntaan päin. Puheenjohtaja Matti Kallion mukaan nousu tavallaan alkoi Hervannan palvelutalosta — sen rakennustyömaan alkupaukku oli nollapiste, jonka vaikutukset säteilevät vieläkin kaikkiin suuntiin. Puheenjohtaja Kallio siteeraa professori Aimo O. Aaltosen sanoja yhdistyksen 45-vuotisjuhlassa: ”Vammaistyö on osallistumista kaikkeen toimintaan inhimillisen elämän alueella. Vammaisyhdistykset eivät ole pakopaikkoja jäsenilleen, vaan yleisen osallistumisen välikappaleita.”

Presidentinvaaliehdokkaat vuodelta 1982.

Miten oikeassa professori Aaltonen oli — se nähtiin kevään 1982 presidentinvaaleissa. Invalidiliitto osallistui sekin vaaleihin: kaikissa valtakunnan lehdissä komeili valokuva, jossa kaikki kahdeksan presidenttiehdokasta kannattelevat liiton vaalikeräystunnusta — Terve! Anna tukesi vammaisten vaalikeräykseen. Kiitos!

Ainakin tuon kuvan ottamishetkellä liitto oli päässyt julkisuudessa pisimmälle, mihin valtakunnassa yleensä päästään ja suomalaisessa yhteiskunnassa oli eletty huikea kaari tämän kirjan alkulehdillä kuvatussa ”kontrahdista” huhtikuun 29:ltä päiväältä 1862, jolla ”tytär Kreeta myytiin 1 ruplasta ja poika Jakki 13 ruplasta 30 kopeikasta” ja kysymyksessä oli alin tarjous!

Satakaksikymmentä vuotta kesti päästä pimennosta aurinkoon!

Lapsivammaiset ovat kautta aikojen olleet niin Invalidiliiton kuin sen jäsenjärjestöjen toiminnan kohteena. Heille on tarjottu varsin monimuotoista kuntoutus-, sopeutumisvalmennus-, leiri- ym. toimintaa, jossa lasten vanhemmillakin on mahdollisuus olla mukana. Kansainvälisen lasten vuoden 1979 tavoitteiden mukaisesti liitto laati oman lapsipoliittisen ohjelmansa, jolla liiton ja sen jäsenyhdistyksen tehtäväksi jäi vammaisten lasten vanhempien toimikuntien perustaminen eri puolille maata.

Lokakuulla 1982 Tampereen seudun invalidit kutsui ympäristönsä vammaisten lasten vanhemmat yhteiseen neuvonpitoon.

Tilaisuuden oli suunnitellut erityinen työryhmä ja paikalle saapui lähes 50 henkilöä. Invalidiliiton osastosihteeri Elisabet Palmgren alusti tilaisuuden toteamalla mm. liiton toimivan kaikenikäisten vammaisten oikeuksien ja etujen puolustajana.

”Vaikka lapset eivät voi päätösvaltaisina osallistua järjestötyöhön, niin silti tahdomme edistää myös vammaisten lasten asioita. Niiden hoitaminen on erityisen tärkeää, koska hoidon, huollon, kuntoutuksen, opetuksen ja kasvatuksen laiminlyönnit ja puutteet aiheuttavat kehityshäiriöille lapselle korjaamattomia vahinkoja. Vammaisen lapsen ongelmien moninaisuudesta ja laaja-alaisuudesta johtuen hänen vanhempansa tarvitsevat runsaasti eri alojen tietoa ja yhteistyötä.”

Vilkkaan keskustelun jälkeen päätettiin perustaa vammaisten lasten vanhempien toimikunta, johon nimettiin Merja Nieminen, Tiina Silvasti-Rajala, Leena Ilveskoski, Ossi Kuronen ja Laila Sipiläinen. Yhdistyksen johtokunta nimitti myöhemmin kokouksessaan toimikuntaan Ensio Jortikan ja sihteeriksi Hilikka Salokorven.

Vuoden 1982 aikana perustettiin yhdistyksen toimiston yhteyteen Hämeen läänin kuntoutusohjaajan toimi, jota 7. joulukuuta lähtien on hoitanut lääkintävoimistelija Raija Pettersson Kangasalta.

Vuoden 1983 alussa — yhdistyksen 45-vuotisjuhlien kunniaksi — Invalidiliitto myönsi vuoden 1987 retkeilypäivät Tampereelle ja järjestelyt pyörähtivät heti käyntiin. Koska kyseisenä vuonna yhdistys täyttää 50 vuotta, retkeilypäivien tasokin pyritään saamaan sen mukaiseksi.

”...meillähän on aina ollut ohjelmassa kerätä rahaa yhdistykselle. Milloin on myyty liiton arpoja, milloin omia ja askartelukerhossa on tehty kaikenlaista pientä. Meillä on siellä kerhohuoneella varattu paikka askartelua varten. Teemme ja myyjäisissä sitten myymme: leluja, ompeluksia, korujakin aina muotivirtauksen mukaan, olkitöitä, punontatöitä lastuista, rottingista koppia ja sen seläistä. Mutta jos jäsenten keski-ikä yhdistyksessä alkaa olla kuusikymmentä vuotta, se aktiivisuus jää monessa suhteessa. Se tahtoo muuttua pelkäksi osallistumiseksi. Eläkkeelle jäätyäni menin kerhan kerhohuoneelle ja minä aivan järkytyin, miten paljon siellä oli väkeä, kaikki tuolit täynnä ja minulle sanottiin, jotta tervetu-

looo vaan eläkeläisten kerhoon, mutta minä olin jo työni puolesta kurkkuani myöten täynnä eläkeläisiä ja minä sanoin, etteikö teillä ole mitään muuta harrastusta kuin tietokilpailu. Toista kertaa en sinne mene ja bingon takia minä näen vallan punaista, mutta kai se näin muissakin yhdistyksissä ja onhan minullakin paheeni — minä pelaan canastaa...” ”...se harrastaminen jäi vähiin, kun muutettiin pois kaupungista. Ja vaikka liikenneyhteydet ovat hyvät, ei vain tule lähdetyksi ja kai se on niin, että kun perustaa perheen, niin ne riennot jäävät. Vaikuttaminen yhdistyksessä jää sekin vähiin, mutta voi sitä vaikuttaa omalla paikkakunnallaankin, jos on halua ja nythän tämä vaikuttaminen vain korostuu, kun tämä laki valtion avuista kunnille muuttuu, mutta se vaatii tiedontason nostamista täällä kentälläkin, ettei kuljettaisi vallan pimeydessä kuten tuolla Kuhmalahdella kerran tehtiin... Se oli silloin sotien jälkeen, kun sieltä tuli kirje yhdistykselle, ettei meitin jäsenellemme annettu kunnasta kuin kolme litraa valopetroolia, vaikka pyydettiin kuutta ja kun me sitä peräsimme, saimme kunnasta vastauksen, että kyllä se kolme litraa niille saa riittää, kun siellä on niin monta suutakin, joita pitää avustaa, niin me vastasimme, että antakaa vaan ne puuttuvat kolme litraa — pimeydessä tulee herkästi suita lisää...”

VALTAVA-lain tuloa odotettiin vammaisten keskuudessa hieman sekavin tuntein, koska sen oletettiin huonontavan vammaispalveluja. Invalidiliiton piirissä pidettiin tärkeänä, ettei näin kävisi ja yhdistysten roolia edunvalvojina paikallistasolla korostettiin. Vuosi 1984 asetti siis yhdistykselle runsaasti haasteita.

Invalidiliitto oli käynnistänyt lapsivammaistoimintaansa kohdistuvan teemavuoden tunnuksella ”Lapsen vuoksi”. TSI:n osalta teemavuosi käynnistyi Invalidien-päivän juhlassa kuulovammaisten lasten koulun tiloissa Kalevassa ja sen ohessa tuli ilmi edunvalvonnan merkitys.

Koulun naapuriin oli suunnitteilla vammaisten lasten peruskoulun uudisrakennus, mutta joka oli jäämässä pois valtion budjetista, minkä johdosta koulu toimisi edelleenkin huonoissa ja koululle sopimattomissa tiloissa Vuohenojalla.

Yhdistys otti asiaan voimakkaasti kantaa ja Invalidiliiton avustuksella opetusministeriölle luovutettiin asiaa koskeva kirjelmä, minkä tulok-

sena uudisrakennuksen tarpeellisuus otettiin uudelleen käsiteltäväksi ja budjettiin varattiin sitä koskeva määräraha. Koulun rakennustyöt käynnistyivät syksyllä 1984.

Kesän urheilusaavutuksiin kuului yhdistyksen urheilujoukkueen osallistuminen kesäkuulla Vammaisten olympialaisiin New Yorkissa, josta Reino Landstedt toi kultaa ilmakivääriammunnassa, Pekka Reijonen kultaa penkkipunnerruksessa, Raimo Tirronen pronssia jousiammunnassa ja Pekka Reijonen pistesijan istumalentopallossa.

Elokuun lopulla yhdistys keräsi ns. Aitorantaseminaariin lähes 50 osanottajaa 16 eri kunnasta. Seminaarin tarkoituksena oli tiivistää ja tehostaa kuntien ja yhdistyksen välistä yhteistyötä lähinnä lasten ja nuorten vammaisten osalta. Osastopäällikkö Heimo Taskinen Invalidiliitosta kertoi valtavalainsäädännön sen hetken näkymistä, järjestösihteeri Pirjo Liisa Kotiranta ja professori Esko Mälkiä tarkastelivat Invalidiliiton lapsivammaisten ja heidän vanhempiensa kohdistuvaa toimintaa. Yhdistyksen lapsivammaistoimikunnan puheenjohtaja Matti Ilveskoski totesi kaksivuotisen toiminnan yhdistyksen piirissä olleen tuloksellista.

TSI-lehti toteaa numerossaan 1/85 yhdistyksen aikaisempaa enemmän työskentelevän kunnallisten viranomaisten kanssa ja on muodostettu työryhmiä, joiden yksinomainen tehtävä on tuoda esiin vammaisten näkemyksiä. Paras esimerkki yhteistyöstä on VYP eli Vammaisten yhdyskuntapalvelu-jaosto, joka työssään on onnistunut varsin hyvin.

”Valtavalain myötä yhdistyksen toiminnassa korostunut etujärjestöluonne antoi myös sysäyksen eräälle yhdistyksen suurimmista projekteista, mitä se koskaan on toteuttanut. Yhdistys on jo runsaan vuoden ajan neuvotellut Invalidiliiton, Tampereen keskussairaalapiirin, Kaupungin terveystakeskuksen ja monien muiden asianosaisten kanssa APUVÄLINEYKSIKÖN saamiseksi Tampereelle. Tällä hetkellä olemme siinä vaiheessa, että Tampereen kaupungin johtajisto on päättänyt korjauttaa ja vuokrata yhdistyksellemme toimitilat apuvälineyksikköä varten...”

”Aitsuakaan” ei ole unohdettu. Paloviranomaisten majoituskieltoon määräämän päärakennuksen saneeraamiseksi Tampereen rakennusmestariyhdistys lahjoitti yhdistykselle saneeraussuunnitelman — kustannuksiltaan noin 550.000 mk — jo vuoden 1984 puolella ja muutostyöt koskivat lähinnä paloturvallisuus-, sähkö- ja putkitöitä, mutta koska rakennus sittenkään ei tyydyttäisi vaikeavammaisia, johtokunta päätti laatia

Aitorannan kokonaissuunnitelman, jonka toteuttaminen siirtyi lähimmän viiden vuoden päähän. Aitorannan saneeraukseen on tarkoitus saada varoja Raha-automaattiyhdistykseltä.

Helmikuulla Matin päivänä TSI kampanjoi uudella tavalla: se tuotti yhdessä Humppilan lasitehtaan kanssa Raitis Matti -patsaan ja jakamalla sitä paikallisten raittiusjärjestöjen kanssa tarkoituksena on edistää raittiuskasvatusta. Ensimmäiset Raitis Matti -patsaat luovutettiin mm. TV- ja radiotoimittajille Matti Heinivaho ja Matti Hara. Puheenjohtaja Matti Kallio huomautti, että alkoholiongelmien vammaisilla ovat vähintään yhtä yleisiä kuin terveilläkin — osa järjestön jäsenistä on vammautunut alkoholin käytöstä, joten sen väärinkäytön asiantuntijoita löytyy omasta takaa. Raitis Matti -kampanjaa on tarkoitus laajentaa koko valtakuntaa koskeväksi.

Invalidien päivää vietettiin 25. maaliskuuta ja vuosi oli omistettu nuorille nimikkeellä Elämä edessä.

Juhlapuhuja, professori Aimo O. Aaltonen, korosti nuorten vammaisten oikeutta omaikäisyyteen.

Hän totesi vammaisten nuorten useissa asioissa joutuvan eristetyiksi ikäisistään ja heiltä saattaa puuttua oikeus omaikäisyyteen. Näin käy silloin kun nuori ei vammansa takia voi täyttää toisten nuorten tavoin ryhmän normeja tai kun nuori ei voi ylläpitää ikäistensä elin- ja kulutustapoja. Vaikeavammaiselle nuorelle osallistuminen muiden nuorten elämään tulee kalliimmaksi kuin vammattomalle ja hänellä ei ole edes aina vammattoman mahdollisuuksia omiin asioihin.

Näin kansainvälisenä nuorisovuonna oikeus omaikäisyyteen elin- ja kulutustavoissa voisi olla vammaiselle nuorelle hyvinkin keskeinen tavoite. Oikeus omaikäisyyteen ei kuitenkaan saisi merkitä oman vammansa kieltämistä. Tasa-arvo ei ole erilaisuuden kieltämistä, vaan erilaisuuden hyväksymistä.

TSI:n kuoro täytti keväällä 35 vuotta. Entisestä ansiokkaasta suurkuorosta oli vuosien myötä tullut naiskuoro, jota täydensivät orkesteri ja soitinyhtye Sitsetti. Johtotähtenä kuitenkin oli edelleen musiikin tekemisen ilo ja pyrkimys mahdollisimman hyviin suorituksiin. Kuoroa johti Márta Timkó, Sitsettiä Hilka Malm ja orkesteria Esko Lilja.

Keväällä 1985 katsastettiin myös Tampereen matkailukohteet. Paikallinen lehdistö oli mukana näkemässä, miten pyörätuolia käyttävä sel-

— Nää portaatkin on kun kerjupoikia — luulis toisenlaisiakin osattavan...

viytyy kaupunkikierröksellä. Laatuaan maan ensimmäinen, Länsilinjoiden omistama invabussi kuljetti pyörätuolivammaisia eri kohteisiin. Tampereen uusi Työväenteatteri sai kaikkein korkeimman pistemäärän — siellä liikuntaesteinen oli huomioitu, mutta 1970-luvulla rakennettu Särkänniemi ei kaikilta osin ollut onnistunut, alueen ainoa invalidivesi oli Sara Hildenin museossa ja Delfinaario edusti jo uudempaa suunnittelua — pyörätuoleille oli varattu 10 paikkaa.

Tampereen rautatieasema kolmekymmentäluvulta on esimerkki vanhasta rakennuksesta, joka on tehty terveitten ehdoilla. VR:lle on kuitenkin annettava tunnustus: se on tehnyt vanhaan kaikki ne parannukset, mitä rakenteita purkamatta on voitu tehdä. Junalaitureille pääsee yhdellä tavarahissillä, mutta toinen on luvassa vanhan lehtikioskin kohdalle. Yhdistyksen VYP-toimikunta toteaaakin, että yhteistyö suunnittelijoiden kanssa on lähtenyt hyvin liikkeelle.

Marraskuulla 1985 pidettiin Tampereella Kirkko ja vammaiset -symposium, jossa mm. piispa Paavo Kortekangas ja symposiumin vetäjät pastorit Carl Gustav Henricson ja Ari Suutarla sanoutuivat jyrkästi ja ehdottomasti irti tuomitsijan roolista, että vamma olisi Jumalan rangaistus. Symposiumissa mukana ollut Invalidiliiton tiedotuspäällikkö Voitto Korhonen kirjoittaaakin TSI-lehti 4/85:

”Rangaistusajatus on perua Vanhasta Testamentista. Uudesta Testamentista löytyy vain yksi rangaistus, Jeesuksen kuoleminen syntiämme sovituksena. Raamatusta, Jeesuksen omista sanoista, löytyy perustus tälle ajattelulle...

Symposiumin vetäjä C. G. Henricson kertoi merkittävän uutisen meidän vammaisten kannalta. Kätten päälle panemisella parantamisesta on Raamatussa (Mark. 16:18) harhauttava käännös alkuperäiseen tekstiin verrattuna. Ei tulisi sanoa: he tulivat terveiksi vaan sellaiseen olotilaan, jossa oli hyvä olla. Ehkä olisikin oikeampaa sanoa: he tulivat onnellisiksi.”

Ja ihminen säilyy entisellään...

Yhdistys täytti 49 vuotta 12. huhtikuuta 1986 ja maailma tuotti taiseen tahtiin sotavammaisia: Beirutissa taisteltiin, Iranin ja Irakin sota jatkui, Gaddafi lupasi kostaa amerikkalaisille pommittajien iskun Libyaan.